

Warszawa, 04-06-2023 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev

XI.7061.8.2023.DB

Pan
Krzysztof Michałkiewicz
Prezes Zarządu
Państwowego Funduszu Rehabilitacji
Osób Niepełnosprawnych
ePUAP

Szanowny Panie Prezesie!

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi związane z realizacją programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością. Wnioskodawcy wskazują na niepokojącą tendencję do wprowadzania modyfikacji zasad tzw. „programu samochodowego” przez Oddziały Wojewódzkie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych po uzyskaniu przez beneficjentów pozytywnej oceny merytorycznej wniosku, a nawet po przekazaniu informacji o otrzymaniu dofinansowania.

Skargi obywateli dotyczą m.in. zobowiązania ich do przedstawiania zgody sądu opiekuńczego na zaciągnięcie zobowiązania finansowego przez osoby ubezwłasnowolnione na potrzeby programu, w innych przypadkach konieczne jest przedłożenie oświadczenia, że wkład własny nie pochodzi z majątku osoby ubezwłasnowolnionej.

Sytuacje te budzą wątpliwości, bowiem zgodnie z regulaminem programu¹ dokumentami, które mają udowodnić, iż wnioskodawca może skorzystać z dofinansowania jest cyfrowe odwzorowanie ważnego orzeczenia o niepełnosprawności, której rodzaj kwalifikuje się do programu²; oświadczenie, że osoba niepełnosprawna nie jest w stanie w żadnej sytuacji i na żadnym dystansie przemieszczać się bez użycia wózka inwalidzkiego oraz że nie jest w stanie samodzielnie przesiąść się z wózka inwalidzkiego na siedzenie samochodu (potwierdzone przez lekarza specjalistę na specjalnym formularzu); oświadczenie, że wnioskodawca nie dokona zbycia dostosowanego samochodu przez okres co najmniej 60 miesięcy od dnia otrzymania dofinansowania; zobowiązanie o używaniu samochodu zgodnie z celem programu; ewentualnie potwierdzenie, że wnioskodawca posiada ważne prawo jazdy kategorii B³. Na żadnym wcześniejszym etapie osoby zainteresowane uczestnictwem w programie nie były informowane, że przewidywany jest obowiązek przedstawienia dalszych dokumentów.

Co istotne, nawet procedura weryfikacji przez Dyrektora Oddziału PFRON spełniania przez wnioskodawcę kryteriów programu polega m.in. na przeprowadzeniu wywiadu bezpośredniego, uzyskaniu opinii specjalisty czy żądaniu wglądu do dokumentacji medycznej.⁴ Co za tym idzie – nieuzasadnione wydaje się stawianie wymogów przedstawienia dodatkowych dokumentów, pomimo braku takich postanowień w opisie programu.

Do Rzecznika docierają również sygnały, że zmianie uległo stanowisko co do struktury właścicielskiej pojazdów będących przedmiotem dofinansowania – wbrew pierwotnym założeniom, że w przypadku adresatów programu będących osobami ubezwłasnowolnionymi właścicielem samochodu może być rodzic lub opiekun prawny, który działa w imieniu i na rzecz swojego podopiecznego, obecnie część

¹ Dostępny pod adresem: <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/programy-i-zadania-pfron/programy-i-zadania-real/samodzielosc-aktywnosc-mobilnosc-mobilnosc-osob-z-niepelnosprawnoscia/tresc-programu/> [dostęp: 26 maja 2023 r.].

² Orzeczenia wskazującego na konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważnym – paragraf 8 pkt 1 programu.

³ Paragraf 10 pkt 6 programu.

⁴ Paragraf 10 pkt 7 programu.

oddziałów wojewódzkich PFRON ma wymagać, by jedynym właścicielem pojazdu była osoba z niepełnosprawnością. W takiej sytuacji opiekunowie osób z niepełnosprawnościami stają przed koniecznością ponoszenia wysokich kosztów ubezpieczenia takich pojazdów ze względu na fakt, że właścicielem będzie osoba, która nigdy dotąd nie była właścicielem samochodu. Co w tym kontekście szczególnie istotne, w zasadach programu nie zawarto postanowienia, zgodnie z którym wypłata dofinansowania może zostać uzależniona od faktu, że właścicielem pojazdu będzie osoba z niepełnosprawnością.

Skarżący podnoszą także, że wbrew zapisom programu, zgodnie z którymi wiadomość o przyznaniu bądź odmowie dofinansowania ma być przekazana w ciągu 45 dni, w rzeczywistości adresaci programu czekają zdecydowanie dłużej na informacje w tej sprawie.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o zbadanie wyżej wskazanych okoliczności. W szczególności proszę o zweryfikowanie stawiania przez oddziały wojewódzkie PFRON dodatkowych, a dotąd niesprecyzowanych w programie warunków skorzystania z dofinansowania w ramach „programu samochodowego”, a także powodów takiego działania tych jednostek. Jednocześnie poddaję pod rozważenie odstąpienie od stosowania kryteriów dostępności środków programu, które nie były wcześniej znane zainteresowanym i stawiają ich w niekorzystnej sytuacji.

Łączę wyrazy szacunku

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Paweł Wdówik, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

ePUAP